

Suomen musiikkikirjastoyhdistyksen julkaisusarja 156

Yhtenäistetty Alban Berg

Teosten yhtenäistettyjen nimekkeiden ohjeluettelo

Heikki Poroila

Suomen musiikkikirjastoyhdistys
Helsinki 2013

Julkaisija
Suomen musiikkikirjastoyhdistys

Toimitustyö ja ulkoasu
Heikki Poroila

© Heikki Poroila 2013

Toinen laitos, verkkoversio 1.0

01.4

POROILA, HEIKKI

Yhtenäistetty Alban Berg : Teosten yhtenäistettyjen nimekkeiden ohjeluetelo / Heikki Poroila. – Toinen laitos, verkkoversio 1.0 – Helsinki : Suomen musiikkikirjastoyhdistys, 2013. – 10 s. - (Suomen musiikkikirjastoyhdistyksen julkaisusarja, ISSN 0784-0322 ; 156). ISBN 978-952-5363-55-5 (PDF)

ISBN 978-952-5363-55-5

Lukijalle

ALBAN MARIA JOHANNES BERG (9.2.1885 – 24.12.1935) oli ns. toisen Wienin koulukunnan säveltäjästä vähiten tuottelias, vaikka mukaan laskettaisiin huonosti tunnetut nuoruudentyöt. Opusnumeroituja töitä on vain seitsemän, eikä julkaistuja opusnumerottomia montaakaan enempää. Laatu on kuitenkin määrää tärkeämpi, eikä Bergin arvostus tässä suhteessa ole juurikaan muuttunut vuosikymmenien aikana. Oopperat *Wozzeck* ja *Lulu* ovat ekspressionismin keskeisiä teoksia, eikä viimeiseksi teokseksi jääneen viulukonserton osittain ulkomusiikillinen tausta vähennä sen merkitystä 1900-luvun konserttojen joukossa.

Luetteloijan näkökulmasta Alban Berg ei tarjoa suurempia ongelmia, vaikkakin modernin teosluettelon puute ja varhaisten teosten huono dokumentointi saattavat vaivaa aiheuttaa. Tähänkin luettuun on otettu mukaan vain julkaistut teokset, koska julkaisemattomien tiedot ovat riittämättömiä järkevään muodon standardointiin.

Helsingin Viikissä huhtikuussa 2013

Heikki Poroila

Pääluetelo

[Alban Berg an das Frankfurter Opernhaus]

- ▶ 1930. Neljänääninen kaanon säveltäjän omaan tekstiin.

[An Leukon]

- ▶ 1908. Lauluääni ja piano. Teksti Johann Wilhelm Ludwig Gleim (1719-1803).
- Rosen pflücke, Rosen blühn, Morgen ist nicht heut!

[Drei Bruchstücke aus Wozzeck]

- ▶ 1924. Sopraano ja orkesteri. Musiikki on peräisin oopperasta *Wozzeck*, mutta kokonaisuutta on perinteisesti esitetty itsenäisenä kokonaisuutena.

[Drei Bruchstücke aus Wozzeck. Nro 1, Langsam]

[Drei Bruchstücke aus Wozzeck. Nro 2, Thema]

[Drei Bruchstücke aus Wozzeck. Nro 3, Langsam]

[Frühe Klaviermusik]

- ▶ 1907-1908. Vasta vuonna 1989 julkaistu valikoima Bergin pieniä pianokappaleita, jotka on koottu keinotekoisien otsikon alle.

[Frühe Klaviermusik. Nro 1, F-duuri]

- Menuett

[Frühe Klaviermusik. Nro 2, f-molli]

[Frühe Klaviermusik. Nro 3, c-molli]

[Frühe Klaviermusik. Nro 4, h-molli]

[Frühe Klaviermusik. Nro 5, G-duuri]

- Kleiner Walzer

[Frühe Klaviermusik. Nro 6, a-molli]

- Thema und Variation

[Frühe Klaviermusik. Nro 7, f-molli]

- Thema und Variation

[Frühe Klaviermusik. Nro 8, cis-molli]

[Frühe Klaviermusik. Nro 9, E-duuri]

- Impromptu

[Frühe Klaviermusik. Nro 10, c-molli]

[Jugendlieder I]

- ▶ 1901-1904. Lauluääni ja piano. Vuonna 1985 julkaistu ensimmäinen kokoelma varhaisia lauluja keinotekoisella kokoavalla nimekkeellä.

[Jugendlieder I. Nro 1, Heiliger Himmel]

- ▶ Teksti Franz Evers.

[Jugendlieder I. Nro 2, Herbstgefühl]

- ▶ Teksti Siegfried Fleischer.

[Jugendlieder I. Nro 3, Unter der Linde]

- ▶ Teksti Walther von der Vogelweiden mukaan.

[Jugendlieder I. Nro 4, Spielleute]

- ▶ Teksti Ludwig Passarge Henrik Ibsenin runon pohjalta.

[Jugendlieder I. Nro 5, Wo der Goldregen steht]

- ▶ Teksti F. Lorenz.

- [Jugendlieder I. Nro 6, Lied der Schiffermädels]**
▶ Teksti Otto Julius Bierbaum.
- [Jugendlieder I. Nro 7, Abschied]**
▶ Teksti Elimar von Monsterberg-Muenckenau.
- [Jugendlieder I. Nro 8, Liebeslied]**
▶ Teksti Kory Elisabeth Rosenbaum.
- [Jugendlieder I. Nro 9, Über meinen Nächten]**
▶ Teksti Maria Eichhorn-Fischer.
- [Jugendlieder I. Nro 10, Sehnsucht I]**
▶ Teksti Paul Hohenberg.
- [Jugendlieder I. Nro 11, Vielgeliebte schöne Frau]**
▶ Teksti Heinrich Heine.
- [Jugendlieder I. Nro 12, Sehnsucht II]**
▶ Teksti Heinrich Heine.
- [Jugendlieder I. Nro 13, Sternenfall]**
▶ Teksti Karl Wilhelm.
- [Jugendlieder I. Nro 14, Sehnsucht III]**
▶ Teksti Paul Hohenberg.
- [Jugendlieder I. Nro 15, Ich liebe dich!]**
▶ Teksti Christian Dietrich Grabbe.
- [Jugendlieder I. Nro 16, Ferne Lieder]**
▶ Teksti Friedrich Rückert.
- [Jugendlieder I. Nro 17, Ich will die Fluren meiden]**
▶ Teksti Friedrich Rückert.
- [Jugendlieder I. Nro 18, Geliebte Schöne]**
▶ Teksti Heinrich Heine.
- [Jugendlieder I. Nro 19, Schattenleben]**
▶ Teksti Friedrich Hermann Frey.
- [Jugendlieder I. Nro 20, Am Abend]**
▶ Teksti Emanuel von Geibel.
- [Jugendlieder I. Nro 21, Wenn Gespenster auferstehn]**
▶ Teksti Felix Biedermann.
- [Jugendlieder I. Nro 22, Vom Ende]**
▶ Teksti Marie Madeleine, Baroness von Puttkammer.
- [Jugendlieder I. Nro 23, Vorüber!]**
▶ Teksti Franz Wisbacher.
- [Jugendlieder I. Nro 24, Scheidelied]**
▶ Teksti Rudolph Baumbach.
- [Jugendlieder I. Nro 25, Schlummerlose Nächte]**
▶ Teksti Friedrich Hermann Frey.
- [Jugendlieder I. Nro 26, Nachtgesang]**
▶ Teksti Otto Julius Bierbaum.
- [Jugendlieder I. Nro 27, Es wandelt, was wir schauen]**
▶ Teksti Josef Karl Benedikt von Eichendorff.
- [Jugendlieder I. Nro 28, Liebe]**
▶ Teksti Rainer Maria Rilke.
- [Jugendlieder I. Nro 29, Wandert, ihr Wolken]**
▶ Teksti Ferdinand Avenarius.
- [Jugendlieder I. Nro 30, Im Morgengrauen]**
▶ Teksti Karl Stieler.

[Jugendlieder I. Nro 31, Grabschrift]

▶ Teksti Ludwig Jacobowski.

[Jugendlieder I. Nro 32, Traum]

▶ Teksti Frida Semler.

[Jugendlieder I. Nro 33, Furcht]

▶ Teksti Georg Busse-Palma.

[Jugendlieder I. Nro 34, Augenblicke]

▶ Teksti Robert Hamerling.

[Jugendlieder II]

▶ 1904-1908. Lauluääni ja piano. Vuonna 1985 julkaistu toinen kokoelma varhaisia lauluja.

[Jugendlieder II. Nro 1, Die Näherin]

▶ Teksti Rainer Maria Rilke.

[Jugendlieder II. Nro 2, Erster Verlust]

▶ Teksti Johann Wolfgang von Goethe.

[Jugendlieder II. Nro 3, Süß sind mir die Schollen des Tales]

▶ Teksti Karl Ernst Knodt.

[Jugendlieder II. Nro 4, Er klagt, daß der Frühling so kurz blüht]

▶ Teksti Arno Holz.

[Jugendlieder II. Nro 5, Ich und du]

▶ Teksti Karl Busse, samoin kuin laulussa nro 9.

[Jugendlieder II. Nro 6, Fromm]

▶ Teksti Gustav Falke.

[Jugendlieder II. Nro 7, Über Nacht und Tag]

▶ Teksti Otto Roquette.

[Jugendlieder II. Nro 8, Tiefe Sehnsucht]

▶ Teksti Detlev von Liliencron.

[Jugendlieder II. Nro 9, Über den Bergen]

[Jugendlieder II. Nro 10, Am Strande]

▶ Teksti Georg Scherer.

[Jugendlieder II. Nro 11, Im Zimmer]

▶ Teksti Johannes Schlaf.

[Jugendlieder II. Nro 12, Reiselied]

▶ Teksti Hugo von Hofmannsthal.

[Jugendlieder II. Nro 13, Spuk]

▶ Teksti Friedrich Hebbel.

[Jugendlieder II. Nro 14, Aus ‘Pfungsten, ein Gedichtsreigen’]

▶ Teksti Franz Evers.

[Jugendlieder II. Nro 15, Winter]

▶ Teksti Johannes Schlaf.

[Jugendlieder II. Nro 16, Fraue, du Süße]

▶ Teksti Ludwig Finckh.

[Jugendlieder II. Nro 17, O wär mein Lieb’ jen’ Röslein Rot]

▶ Teksti Philipp Kaufmann Robert Burns in runon pohjalta.

[Jugendlieder II. Nro 18, Verlassen]

▶ Teksti Siegfried Kapper.

[Jugendlieder II. Nro 19, Regen]

▶ Teksti Johannes Schlaf.

[Jugendlieder II. Nro 20, Traurigkeit]

▶ Teksti Richard Engländer.

- [Jugendlieder II. Nro 21, Hoffnung]**
▶ Teksti Richard Engländer.
- [Jugendlieder II. Nro 22, Flötenspielerin]**
▶ Teksti Richard Engländer.
- [Jugendlieder II. Nro 23, Spaziergang]**
▶ Teksti Albert Mombert.
- [Jugendlieder II. Nro 24, Die Soldatenbraut]**
▶ Teksti Eduard Mörike.
- [Jugendlieder II. Nro 25, Liebesode]**
▶ Teksti Otto Erich Hartleben.
- [Jugendlieder II. Nro 26, So regnet es sich langsam ein]**
▶ Teksti Cäsar Flaischlen.
- [Jugendlieder II. Nro 27, Eure Weisheit]**
▶ Teksti Johann Georg Fischer.
- [Jugendlieder II. Nro 28, Grenzen der Menschheit]**
▶ Teksti Johann Wolfgang von Goethe.
- [Jugendlieder II. Nro 29, Ballade des äußeren Lebens]**
▶ Teksti Hugo von Hofsmas.
- [Jugendlieder II. Nro 30, Im Walde]**
▶ Teksti Bjørnstjerne Bjørnson, saksantajaa ei tiedetä.
- [Jugendlieder II. Nro 31, Viel Träume]**
▶ Teksti Robert Hamerling.
- [Jugendlieder II. Nro 32, Der milde Herbst von anno 45]**
▶ Teksti Max Mell.
- [Jugendlieder II. Nro 33, Was zucken die braunen Geigen]**
▶ Teksti Marie Eugenie Delle Grazie.
- [Jugendlieder II. Nro 34, Leben]**
▶ Teksti Franz Evers.
- [Jugendlieder II. Nro 35, Holophann]**
▶ Teksti Artur von Wallpach.
- [Jugendlieder II. Nro 36, Mignon]**
▶ Teksti Johann Wolfgang von Goethe.
- [Jugendlieder II. Nro 37, Die Nachtigall]**
▶ Teksti Theodor Storm.
- [Jugendlieder II. Nro 38, Die Sorglichen]**
▶ Teksti Gustav Falke.
- [Jugendlieder II. Nro 39, Traumgekrönt]**
▶ Teksti Rainer Maria Rilke.
- [Jugendlieder II. Nro 40, Nacht]**
▶ Teksti Carl Hauptmann.
- [Jugendlieder II. Nro 41, Schilflied]**
▶ Teksti Nikolaus Lenau.
- [Jugendlieder II. Nro 42, Das stille Königreich]**
▶ Teksti Karl Busse.
- [Jugendlieder II. Nro 43, Leukon]**
▶ Teksti Johann Wilhelm Ludwig Gleim.
- [Jugendlieder II. Nro 44, Sommertage]**
▶ Teksti Paul Hohenberg.
- [Jugendlieder II. Nro 45, Läuterung]**
▶ Teksti Paul Hohenberg.

[Kammerkonzert]

▶ 1923-1925. Kamarikonsertto pianolle, viululle ja 13 puhallinsoittimelle. Osat: 1. Thema scherzoso con variazioni, 2. Adagio ja 3. Rondo ritmico con introduzione.

[Kammerkonzert. Adagio; sov., viulu, klarinetti, piano]

▶ Vuoden 1924 jälkeen. Sovitus julkaistiin vasta vuonna 1956.

[Kappaleet, klarinetti, piano, op5]

▶ 1913, julkaistu 1920.

■ Vier Stücke für Klarinette und Klavier

[Kappaleet, klarinetti, piano, op5. Nro 1, Mäßig]

[Kappaleet, klarinetti, piano, op5. Nro 2, Sehr langsam]

[Kappaleet, klarinetti, piano, op5. Nro 3, Sehr rasch]

[Kappaleet, klarinetti, piano, op5. Nro 4, Langsam]

[Kappaleet, ork., op6]

▶ 1914-1915.

■ Drei Orchesterstücke

[Kappaleet, ork., op6. Nro 1, Präludium]

[Kappaleet, ork., op6. Nro 2, Reigen]

[Kappaleet, ork., op6. Nro 3, Marsch]

[Kappaleet, ork., op6 (1929)]

▶ 1929. Teoksen uudistettu versio.

[Konsertot, viulu, ork. (1935)]

▶ 1935. Osat: 1. Andante – Allegretto, 2. Allegro – Adagio.

■ Dem Andenken eines Engels. Erään enkelin muistolle

[Kvartetot, jouset, op3]

▶ 1910. Osat: 1. Langsam ja 2. Mäßige viertel.

[Laulut, lauluääni, piano, op2]

▶ 1908-1910.

[Laulut, lauluääni, piano, op2. Nro 1, Schlafen, Schlafen]

▶ Teksti Friedrich Hebbel (1813-1863).

■ Dem Schmerz sein Recht

[Laulut, lauluääni, piano, op2. Nro 2, Schlafend trägt man mich]

▶ Teksti Alfred Mombert (1872-1942). Tämä ja laulut 3 & 4 ovat runoelmasta *Der Glühende*.

[Laulut, lauluääni, piano, op2. Nro 3, Nun ich der Riesen Stärksten überwand]

[Laulut, lauluääni, piano, op2. Nro 4, Warm die Lüfte]

[Laulut, lauluääni, ork., op4]

▶ 1912. Tekstit Peter Altenberg (1859-1919).

■ Altenberg Lieder. Fünf Orchesterlieder

[Laulut, lauluääni, ork., op4. Nro 1, Seele, wie bist du schöner]

[Laulut, lauluääni, ork., op4. Nro 2, Sahst du nach dem Gewitterregen]

[Laulut, lauluääni, ork., op4. Nro 3, Über die Grenzen des All]

[Laulut, lauluääni, ork., op4. Nro 4, Nichts ist gekommen]

[Laulut, lauluääni, ork., op4. Nro 5, Hier ist Friede]

[Lulu]

▶ 1929-1935. Kolminäytöksinen ooppera. Libretto Alban Berg, pohjana Frank Wedekindin (1864-1918) näytelmät *Erdegeist* ja *Die Büchse der Pandora*. Kolmannen näytöksen orkestroi säveltäjän kuoleman jälkeen Friedrich Cerha. – Pianoteos *Lulu Fantasy* on Wolfthal Marvinin kokoama parafrasi Lulu-oopperan musiikista. Sitä ei ole syytä standardoida Alban Bergin sävellyksenä.

[Lulu-Suite]

▶ 1934. Viisiosainen säveltäjän kokoama sarja oopperan musiikista orkesterille ja sopraanolle (osat 3 ja 5).

■ Lulu Suite. Symphonische Stücke aus der Oper Lulu

[Lulu-Suite. Nro 1, Rondo]

■ Andante und Hymne

[Lulu-Suite. Nro 2, Ostinato]

■ Allegro

[Lulu-Suite. Nro 3, Lied der Lulu]

■ Comodo. Wenn sich die Menschen um meinetwillen umgebracht haben

[Lulu-Suite. Nro 4, Variationen]

■ Moderato

[Lulu-Suite. Nro 5, Adagio]

■ Lulu! Mein Engel! Lass dich noch einmal sehen!

[Lyrische Suite]

▶ 1925-1926. Jousikvartetti.

■ Lyric suite. Lyyrinen sarja

[Lyrische Suite. Nro 1, Allegretto gioviale]

[Lyrische Suite. Nro 2, Andante amoroso]

[Lyrische Suite. Nro 3, Allegro misterioso – Trio estatico]

[Lyrische Suite. Nro 4, Adagio appassionato]

[Lyrische Suite. Nro 5, Presto delirando - Tenebroso]

[Lyrische Suite. Nro 6, Largo desolato]

[Lyrische Suite. Otteita; sov., jousiork.]

▶ 1928. Säveltäjän omakätinen sovitus sisältää musiikkia osista 2, 3 ja 4.

[Muunnelmat, piano, C-duuri]

▶ 1908. Muunnelmia omasta teemasta. Sävellaji on C-duuri. Julkaistu vasta 1957 ja 1985.

■ Frühe Klaviermusik II. Zwölf Variationen über ein eigenes Thema

[Passacagliat, ork.]

▶ 1913. Kyseessä on katkelma, joka julkaistiin 1984 Christian von Borriesin sovituksena.

■ Symphony and Passacaglia

[Schliesse mir die Augen beide (1907)]

▶ 1907. Lauluääni ja piano. Teksti Theodor Storm (1817-1888). Laulu julkaistiin ensimmäisen kerran vasta vuonna 1930.

[Schliesse mir die Augen beide (1925)]

▶ 1925. Lauluääni ja piano. Teksti Theodor Storm. Tämä on musiikillisesti eri versio kuin vuoden 1907 sävellys, vaikka myös tämä versio julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 1930.

[Sieben frühe Lieder]

▶ 1907. Lauluääni ja piano. Orkesterisäestyksiset versiot ovat vuodelta 1928, ja ne suositellaan merkittäväksi sovituksina [Sieben frühe Lieder; sov., lauluääni, ork. (1928)].

■ Sept Liedes de jeunesses. Seven Early Songs

[Sieben frühe Lieder. Nro 1, Nacht]

▶ Teksti Carl Hauptmann (1858-1921).

■ Dämmern Wolken über Nacht und Tal

[Sieben frühe Lieder. Nro 2, Schilflied]

▶ Teksti Nikolaus Lenau.

■ Auf geheimem Waldes Pfade

[Sieben frühe Lieder. Nro 3, Die Nachtigall]

▶ Teksti Theodor Storm.

■ Das Macht, es hat die Nachtigall die ganze Nacht gesungen

[Sieben frühe Lieder. Nro 4, Traumgekrönt]

▶ Teksti Rainer Maria Rilke.

■ Das war der Tag der weissen Chrysanthemen

[Sieben frühe Lieder. Nro 5, Im Zimmer]

▶ Teksti Johannes Schlaf (1862-1941).

■ Herbstsonnenschein

[Sieben frühe Lieder. Nro 6, Liebesode]

▶ Teksti Otto Erich Hartleben (1864-1905).

■ Im Arm der Liebe schliefen wir selig ein

[Sieben frühe Lieder. Nro 7, Sommertage]

▶ Teksti Paul Hohenberg.

■ Nun ziehen Tage über die Welt

[Sonaatit, piano, op1]

▶ 1907-1908? Sonaatti on yksiosainen. Berg luonnosteli myös muita pianosonaatteja, mutta tämä on ainoa valmistunut.

[Der Wein]

▶ 1929. Laulusarja sopraanolle ja orkesterille. Teksti Charles Baudelaire, saksannos Stefan George (1868-1933).

[Der Wein. Nro 1, Die Seele des Weines]

■ Des Weines Geist begann im Fass zu singen

[Der Wein. Nro 2, Der Wein der Liebenden]

■ Prächtig ist heute die Weite

[Der Wein. Nro 3, Der Wein der Einsamen]

■ Der sonderbare Blick

[Wozzeck, op7]

▶ 1917-1922. Kolminäytöksinen ooppera Anton Bergin omaan librettoon Georg Büchnerin näytelmän 15 katkelman pohjalta.

[Wozzeck, op7. Aber die Pharisäer brachten ein Weib zu ihm]

[Wozzeck, op7. Ringel, Ringel, Rosenkranz, Ringelreih'en!]

[Wozzeck, op7. Soldaten, Soldaten sind schöner Burschen]